Пропозиції та зауваження НААУ
до проєкту Закону про внесення зміни до статті 102 Кримінального процесуального кодексу України щодо відомостей, які зазначаються у висновку експерта (реєстр. № 16049 від 07.09.2026)

НААУ опрацювала проєкт Закону про внесення зміни до статті 102 Кримінального процесуального кодексу України щодо відомостей, які зазначаються у висновку експерта (реєстр. № 16049 від 07.09.2026) та зазначає таке.

Прийняття вказаного законопроєкту в запропонованій редакції в цілому може призвести до правового колапсу, зокрема через:

1. **Відсутність єдиного переліку *«змісту і тривалості професійної діяльності»*:**

у законопроекті відсутній чіткий перелік документів належного підтвердження «***тривалості професійної діяльності***» (трудова книжка, накази підприємства, договори підряду, сертифікати, свідоцтва про підвищення кваліфікації, види наукової чи науково-методичної роботи тощо).

2. **Невизначеність та практична незрозумілість вимог щодо надання інформації у вступній частині висновку експерта «*реквізитів документів, що підтверджують таку діяльність*»**:

У вступній частині висновку експерта пропонується зазначати «*реквізити документів, що підтверджують таку діяльність*». Проте таке визначення є неоднозначним, що зумовлює **складнощі для суду та сторін:**

> перевірка реквізитів довідок, свідоцтв чи сертифікатів призведе до суб'єктивної оцінку сторін, не даватиме підстав для визначення рівня фаховості експерта, створить правову невизначеність і відкриє можливості для маніпуляцій недобросовісних учасників процесу щодо допустимості доказів. Це призведе до неоднозначності підходу в оцінці допустимості доказів і затягування судового процесу.

3. **Загрозу зниження стандартів якості експертиз через допуск неатестованих осіб**

В діючій редакції єдиним джерелом інформації про атестованих судових експертів є Державний реєстр атестованих судових експертів, розпорядником інформації є Міністерство юстиції України та єдиним документом є свідоцтво судового експерта.

Скасування обов’язкового посилання на свідоцтво судового експерта відкриває можливість залучати крім експертів державних науково-дослідних

установ всіх бажаючих осіб, які мають вищу освіту (спеціаліст/магістр) і загальний стаж роботи за спеціальністю не менше 5 років.

Тобто, здійснювати судово-експертну діяльність надається право одночасно судовим експертам державних науково-дослідних установ і пройшли атестацію в Міністерстві юстиції, СБУ чи МВС і всім іншим бажаючим, які ніколи не працювали у сфері судово-експертної діяльності, не знають вимог процесуального законодавства і методичного забезпечення здійснення судово-експертної діяльності**.**

Залучення до здійснення судово-експертної діяльності працівників державних експертних установ і всіх бажаючих осіб, без спеціальної методичної підготовки та розуміння процесуальних вимог, **залучення до складання висновку експерта особи, які не знають меж повноважень і меж компетенції судового експерта за певною спеціальністю** неминуче призведе до зниження якості експертних досліджень.

4. **Ризик методологічного маніпулювання в судово-експертній діяльності і у судовому процесі**

За умови законодавчого врегулювання здійснення судово-експертної діяльності і складання висновку експерта із залученням нерегульованих вимог до судового експерта, без чітких стандартів атестації, оцінки методології та правильності дотримання алгоритму дослідження, створює передумови для зловживань, і суперечливих висновків, що фактично унеможливить здатність суду об'єктивно оцінювати докази у справі.

5. **Наслідки нівелювання значення Державного реєстру атестованих судових експертів**

Державний реєстр атестованих судових експертів є відкритим державним інструментом, який гарантує прозорість та надає вичерпну офіційну інформацію щодо:

- присвоєння або підтвердження кваліфікації, тобто проходження спеціальної підготовки та стажування;
- успішного складання кваліфікаційного іспиту за конкретною експертною спеціальністю;
- стану дисциплінарної відповідальності експерта із зазначенням тимчасового зупинення, поновлення та припинення права на проведення судової експертизи.

Наслідком відображення у висновку експерта заміни цих офіційних критеріїв довільним переліком загальних реквізитів унеможливить здійснення державного контролю за кваліфікацією судових експертів.

6. Ризик втрати наукової обґрунтованості та методичної вірогідності висновку експерта

Складання висновку експерта **не лише особами, які мають спеціальні знання,** делегуватиме право здійснення алгоритму дослідження без використання необхідної наукової обґрунтованості спеціальними знаннями та методик проведення дослідження**,** сторонам у справі надається можливість маніпулювати суперечливими висновками експертів.